

Osakeyhtiön velkojiensuojan selventäminen ja suojamenettelyiden helpottaminen

Tasetesti

OYL 13:5 § (30.12.2015/1622) Jaettava määrä

Jollei yhtiön maksukykyä koskevasta 2 §:stä muuta johdu, yhtiö saa jakaa vapaan oman pääoman, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat sekä määrä, joka on kehitysmenona merkitty taseeseen kirjanpitolain mukaisesti.

1. Nykyisen sääntelyn ongelmat

Tasetesti korostaa osakkeenomistajien ja velkojien välistä *maksunsaantijärjestystä* sekä perustuu pohjimmiltaan ajatukseen osakeyhtiön riittävästä omasta pääomasta. Käytännössä kysymys on siitä, että velkojien saataville ja vieraalle pääomalle on oltava *yhtiön taseessa täysi kate* ennen kuin yhtiön varoja voidaan jakaa osakkeenomistajille. Julkisissa osakeyhtiöissä tasetesti on yhtiöoikeudellisen direktiivin nojalla pakollinen. Yksityisten osakeyhtiöiden osalta tasetesti on kuitenkin kansallista sääntelyä.

Tasetestiä voidaan pitää Suomen osakeyhtiölain velkojiensuojamenettelyn kulmakivenä. Tasetesti on maksukykytestiin verrattuna kaavamainen testi osakeyhtiön varojen riittävydestä, ja siinä on omat ongelmansa. Tasetesti ei kerro varojenjakovarasta reaaliaikaisesti, sillä tase osoittaa käytännössä puutteellisesti yhtiön vakavaraisuutta ja huonosti yhtiön maksukykyä. Voitonjaon enimmäismäärän sitominen tasetestiin voi osaltaan kannustaa muun muassa taseen arvostamiseen voitonjaon maksimointia silmällä pitäen kirjanpitolaista poiketen.

Vakiintuneen tasetestin voidaan toisaalta katsoa tarjoavan verraten ymmärrettävän työkalun voitonjaon enimmäismäärän osoittamiseen. Yhtiöissä, joissa johdolla ei useinkaan ole erityistä oikeudellista ja taloudellista osaamista, kaavamainen ja suhteellisen helposti sovellettava varojenjakoön liittyvä kriteeri yksinkertaistaa päätöksentekoa sekä pienentää riskiä velkojiensuojasäännösten rikkomisesta. *Tasetestin toteutus ja dokumentointi* erikokoisissa osakeyhtiöissä vaihtelee. Tasetesti saattaa olla tulevaisuudessa toteutettavissa yhä enenevässä määrin digitalisoidun taloushallinnon järjestelmien avulla. Tämä ei kuitenkaan välttämättä edellytä sääntelymuutoksia.

Yhtenä vaihtoehtona on, että yksityisten osakeyhtiöiden osalta *luovutaan jaottelusta sidottuun ja vapaaseen pääomaan*, ja tasetesti määrittäisi aina jakokelvottomat erät.

Tällöin tasetesti osoittaisi tosiasiaassa jakokelpoiset varat, ja maksukykytesti kyseisen hetken jakovaran.

Toinen vaihtoehto on, että osakeyhtiölain velkojiensuojajärjestelmä rakennetaan joko yksityisten osakeyhtiöiden osalta tai ainakin mikroyhtiöiden (KPL) osalta *yksistään selkeytetyn maksukykytestin* varaan. Tällöin on arvioitava, onko toimivan velkojiensuojajärjestelmän ytimen oltava edelleen sekä tase- että maksukykytestiin pohjautuva. Keskeinen tarkasteltava kysymys on, voitaisiinko maksukykytestiin pohjautuvassa mallissa yhtiön varoja jakaa yli oman pääoman, mikäli yhtiö ei tule jaon seurauksena lähitulevaisuudessa maksukyvyttömäksi. Tässä yhteydessä on tarkasteltava tasetestistä luopumisen hyötyjä (yhtiöiden hallinnollisen taakan vähentyminen) suhteessa velkojiensuojan mahdolliseen heikkenemiseen.

2. Vertailumaiden sääntely

Tasetesti on *poikkeuksetta edellytys varojenjaolle kaikissa vertailumaissa sekä julkisten että yksityisten osakeyhtiöiden osalta*. Tasetesti myös ymmärretään kaikissa vertailumaissa samalla tavoin. Varoina pidetään yhtiön nettovarallisuutta – tilikauden voitto, siirtyvät voitot ja jakokelpoiset rahastot vähennettynä siirtyvillä tappioilla ja jakokelvottomiin rahastoihin kirjatuilla varoilla. Vertailumaiden säännökset vastaavat yhtiöoikeudellisen direktiivin 56 artiklan sääntelyä. Joissain maissa on eriäviä näkemyksiä realisoituneen voiton määrittelemisestä tai realisoitumattoman mutta tiedossa olevan tappion huomioimisesta (Yhdistynyt kuningaskunta). Nämä ongelmat liittyvät kuitenkin enemmän kirjanpitotekniikkaan.

Selitteet värikoodeille	Edustaa lievintä suhtautumista vertailumaiden sisällä	Edustaa tiukinta suhtautumista vertailumaiden sisällä	Edustaa poikkeavaa sääntelytapaa vertailumaiden	
Vertailumaa/Ver- tailuavain	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska
Tasetesti	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Vertailumaa/Ver- tailuavain	Eesti	Saksa	Iso-Britannia	EMCA
Tasetesti	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä